

HELSINGBORG

Anteckningar från 60:e Kommunala revisionskonferensen 11-12 september 2008 på Marina Plaza i Helsingborg

1. Välkomsthälsning och öppnande

Konferensen inleddes med folkmusik av tre studenter vid musikestetiska programmet vid Nicolaiskolan i Helsingborg. Därefter öppnade ordförande i Helsingborgs stadsrevision Mikael Skoog mötet och hälsade alla varmt välkomna. 170 personer har anmält sig till årets konferens.

2. Presentation av Helsingborgs stad och stadsrevisionen i Helsingborg av Mikael Skoog, ordförande och Eva Åsare, vice ordförande

Helsingborgs stad grundades år 1085 och är idag landets nionde största med ca 125 000 invånare. Staden ligger i tillväxtregionen Nordvästra Skåne med fler företag som bildas och en inflyttning av invånare. Staden styrs nu av en femklöver bestående av m, fp, kd, c och spi, men sedan 70-talet har den styrande majoriteten skiftat vid varje val.

Helsingborgs stad håller på att utvecklas till ett kulinariskt centrum. Staden har flera kända restauranger med stjärnor i internationella guider och är även Sveriges krogätaste kommun. Staden är vidare den stad i landet som satsar mest på kultur med kända institutioner som bland annat Dunkers Kulturhus, Sofiero, Fredriksdals museer och trädgårdar, Helsingborgs Stadsteater och Helsingborgs symfoniorkester. Under 2007 utsågs Helsingborg av tidningen Expressen till Sveriges trevligaste stad.

Stadsrevisionen i Helsingborg består av två revisionsgrupper där revisionsarbetet utförs. Ordförande och vice ordförande från respektive grupp utgör Revisorskollegiet som fungerar som nämnd med budgetansvar och hanterar administrativa frågor. Revisorsgrupp 1 granskar de ”hårda” delarna som stadsbyggnad, miljö och fastigheter. Dessutom även överförmyndarnämnden samt kommunstyrelsen. Revisorsgrupp 2 granskar de ”mjuka” delarna som vård, skola, kultur och socialtjänst.

Eva Åsare avslutar programpunkten med att berätta en saga om Helsingborg.

3. Paneldebatt om revisionens framtid

Deltagare i paneldebatten:

Anders Knape, ordförande i Sveriges Kommuner och Landsting,

Ann-Britt Karlsson, forskare vid Institutionen för statsvetenskap vid Internationella handelshögskolan i Jönköping,

Arne Hasselgren, ordförande för Stadsrevisionen i Göteborg

Eva Åsare, vice ordförande Helsingborgs stadsrevision fungerar som moderator.

Debatten inleddes med att de tre deltagarna fick redogöra för sin respektive syn på revisionens framtid under några minuter.

HELSINGBORGES STADSREVISION

THURE RÖINGS GATA 6 · 251 89 HELSINGBORG · TELEFON 042-10 50 17
E-POST stadsrevisionen@helsingborg.se · HEMSIDA <http://www.helsingborg.se>

HELSINGBORG

Anders Knape inledde med att berätta om att dagens uppdrag fått honom att sätta sig in i revisionens verksamhet. Sverige är unika med sitt system och tradition av stort inflytande från förtroendemän över revisionen. Det finns också en lång konsensustradition som bygger på tillit, förtroende och integritet. Det medför att för att revisionen ska fungera önskvärt är det viktigt att inte ta i för mycket, men den får inte väja för att ta upp viktiga iakttagelser. Medborgarnas intresse är det centrala och revisionen har absolut en framtid, och även en allt mer ökande roll. enligt SKL:s undersökningar bland såväl politiker som tjänstemän har en stor majoritet stort förtroende för revisionens arbete. I undersökningarna framgår också en önskan om att det även i framtiden ska finnas förtroendevalda revisorer. SKL har under sommaren inlett ett arbete och kommer att fördjupa och förstärka sitt arbete på revisionens område.

Ann-Britt Karlsson inledde med att tala om att det är viktigt att mötas för att se hur revisionen ser ut idag och för att komma fram till vilken revision som behövs i framtiden. Det är mänskligt att fela och göra misstag som går att rätta till. Det revisionen ska fokusera på är medvetna fel som ska undvikas till varje pris. I den fullständiga demokratin har varje invånare rätt till en rättvis bedömning och kommunerna har ett reellt självstyre. Att verkligheten inte riktigt överensstämmer med ovanstående menar Ann-Britt Karlsson påverkar revisionens arbete och framtid. Revisionen i landets kommuner kritiserar idag för dels oberoendet och dels kunskapsbristen. Idag läggs ett stort fokus av de förtroendevalda revisorernas resurser på den ekonomiska granskningen, en del på den interna kontrollen, medan revisorerna "tassar" fram när det gäller verksamhetens ändamålsenlighet. Ann-Britt Karlsson uttrycker det som att om revisorerna befinner sig i "förvaltnings förvar" gör de ingen nytta. Förtroendebristen är allvarlig och visar sig som en misstro, vilken enbart kan lösas genom att förtroendet förbättras.

Arne Hasselgren inleder med att det inte har varit ett givet alternativ med förtroendevalda revisorer i den framtida kommunala revisionen, vilket statskontorets utredning är ett exempel på. Resonemang har förts om att Sverige har en unik modell, och om inga andra länder har den är den verkligen bra då? Svaret är väl att det beror på, men tar inte för givet att nuvarande system är det som kommer att finnas kvar framöver. Det beror på hur väl revisionen sköter sig gentemot intressenter som medborgare, fullmäktige, media mfl. Revisionen fungerar mycket olika i landets kommuner idag, tycker det skulle vara intressant om SKL gjorde en genomlysning för att ge en helhetsbild.

Efter de inledande anförandena följde ett antal inlägg i debatten:

Ann-Britt Karlsson: Revisorer bör också granska beredningsprocessen till besluten. Mycket av beredningsarbetet sker inom förvaltningen. Förtroendevalda revisorer ska kunna vad respektive kommun vill. De bör ta för sig utifrån hela revisorernas uppdrag, inte bara det enkla delarna.

Anders Knape: Det "unika" sitter i att vi decentraliserat det svenska systemet, vilket medfört andra lösningar för revisionen. Har inte sett att medborgare i andra länder är mer nöjda med sin revision än vad vi är i Sverige. Medborgarna vill att deras skattepengar används på ett bra sätt och därför är det ett medborgarintressen med en god revision. SKL kan hjälpa till genom att sprida goda exempel, men hyllar den kommunala självstyrelsen. "Öppna jämförelser"

HELSINGBORG

inom ramen för SKL:s arbete är ett system där kvalitet på olika verksamhetsområden jämförs mellan landets kommuner för att lära av varandra. Här kan revisionen spela en roll genom att följa upp kvalitet och resultat.

Arne Hasselgren: Det har varit många utredningar om den kommunala revisionen. 1996 gav statsministern justitiekanslern ett uppdrag att utreda oegentligheter med offentliga medel. Det resulterade i den första utredningen ”Den kommunala revisionen – ett demokratiskt styrinstrument”, vilken ledde till ett antal förändringar i lagen som trädde i kraft 1999-2000. Den andra utredningen behandlade ansvaret och kallades Peter Persson-utredningen. Den tredje utredningen gällde att pröva och granska och resulterade i en lagstiftning som förstärkte den tidigare utredningen. Dessa utredningar och därav lagförändringar har fört fram revisionens positioner. Direkt efter beslutet ovan inleddes en 4:e utredning om att oberoende skulle stärkas som dock bara resulterat i en rapport från Statskontoret och inte blivit en SOU. Nu bör revisorerna få lite lugn och kunna börja arbeta efter den senaste lagstiftningen.

Arne ställde en fråga till Anders Knape huruvida skriften God sed är tagen i SKL:s styrelse.

Anders Knape: Nej, skriften god sed är inte tagen i styrelsen. Däremot pågår ett arbete för att uppdatera skriften under 2009.

Ann-Britt Karlsson: De förtroendevalda revisorerna bör ta för sig inom det mandat som finns. Demokratiska system kan bara vara unika för den tid man lever i. Ju mer öppna vi är, desto bättre är vi på att rätta till det som är fel.

Arne Hasselgren: Revisionen har gått framåt mycket de senaste 10 åren. De granskade bör också känna till detta, därför skulle det styrka revisionen om SKL:s styrelse ställer sig bakom skriften God sed.

Ett antal frågor ställdes sedan från auditoriet och besvarades som följer.

Ann-Britt Karlsson: Effektiviteten är det som mäts inom verksamheten, mängden produktion. Ändamålsenlighet är inte bara det som gjorts, utan även vad blev det för resultat efteråt? Vad som gjorts säger ingenting om det har motsvarat behoven som finns. Ann-Britt vill att de synpunkter som hon framför ska tas som konstruktiv kritik i de förtroendevalda revisorernas framtida revisionsarbete.

Anders Knape: SKL har intagit ståndpunkten att förtroendevalda revisorer kan sitta i kommunfullmäktige. Demokratin innebär att effektiviteten ibland får stå tillbaka, det behövs längre ledtider. Håller med om att på en generell nivå är det ett problem att fullmäktige i landets kommuner agerar mer för nämnderna än för medborgarna.

Arne Hasselgren: Sitter själv i kommunfullmäktige och håller med om att det finns både fördelar i form av ett medborgarförtroende för förtroendevalda revisorer, men att man också kan ställas inför kniviga situationer i sitt politiska arbete.

HELSINGBORG

4. Skall vi förhålla oss till framtiden – eller framhålla förr i tiden? Troed Troedsson

Troed Troedsson talade om olika paradigmskiften över tiden samt hur vi upplever tiden genom den yttre och den inre världen. Den yttre världen är så som vår omvärld ser ut, den inre världen är vår föreställning om den yttre världen. När dessa både världsuppfattningar stämmer överens är det bra, när de inte är lika blir det problem.

Troed Troedsson beskrev hur vår yttre värld före 1850 kunde beskrivas som energisamhället där kroppens förmåga var det som bestämde vem som skulle klara sig bra. Därefter kom det första paradigmskiftet när vi gick in i kunskapssamhället. Nu var det hjärnans förmåga som var grunden för framgång och utbildning ett medel för att nå den. I Sverige har vi levt länge på att vi har kunnat massa saker som ingen annan har kunde. 2007 var det så dags för det andra paradigmskiftet till förståelsesamhället där det är kommunikationsförmågan och förmågan att bygga nätverk som är framgångsfaktorer för individer och företag. Sambandet mellan personalens utbildning och företagets lönsamhet finns inte längre. Istället är det de företag vars personal har tjocka adressböcker och många telefonnummer i mobiltelefonen som är framgångsrika.

När det gäller det demokratiska processen har den också förändrats. Tidigare gjorde invånarna bara ett val i livet, sedan röstade man vart fjärde år. Nuförtiden väljer personerna i högre utsträckning aktivt vilket parti de ska rösta på vid varje val.

Troed Troedsson menar att nu när den yttre världen genomgått paradigmskiftet till ett förståelsesamhälle, är det upp till oss människor att avgöra om vi vill följa med eller om vi vill hålla fast vid kunskapssamhället som vår inre värld.

5. Dagens konferens avslutades

19.00 bjöd Helsingborgs stad på middag för konferensens deltagare på restaurang Dunkers bar och matsalar, beläget i Dunkers Kulturhus.

Dag 2, 12 september

6. Musik

Stråkelever från musikskolan på Dunkers Kulturhus framförde folkmusik från Sverige, Irland och Shetlandsöarna under ledning av Bo-Göte Nygren.

HELSINGBORG

7. Paneldebatt om effektiv granskning av entreprenadutsatt verksamhet

Deltagare i paneldebatten:

Jan-Erik Ek, tjänsteman på Stockholms stads revisionskontor,

Karin Tengdelius, arbetar med frågor kring den kommunala revisionen på SKL,

Lena Salomon, certifierad kommunal revisor och chef för Komrev Skåne,

Eva Åsare, vice ordförande Helsingborgs stadsrevision fungerar som moderator.

Debatten inleddes med att de tre deltagarna fick redogöra för sin respektive syn på hur effektiv granskning av entreprenadutsatt verksamhet kan bedrivas.

Jan-Erik Ek: Inleder med att fråga sig vad som skiljer när vi ska granska vid entreprenad jämfört med verksamhet i egen regi. Det centrala är att den ansvariga nämnden i sitt avtal med entreprenören har förväntat sig om att de har rätt till information och insyn till den berörda verksamheten. Sedan har revisionen rätt till all information som nämnden har rätt till. I Stockholm har det i vissa avtal lagts till att revisionen har rätt till insyn. Detta kan ha som fördel att det blir tydligare för alla parter. Nackdelen är dock att vissa tror att i de avtal där det inte står specifikt uttryckt har revisionen ingen rätt till insyn, vilket är felaktigt. Ansvar för att revisionen tillförsäkras insyn ligger på nämnden.

Karin Tengdelius: Utgår från ett mer principiellt fokus och det som det kommer mest frågor till SKL kring. Det förekommer i allt högre utsträckning att kommunal verksamhet bedrivs i många olika driftsformer exempelvis entreprenader, kommunalförbund, valfrihetslösningar och hel- eller delägda bolag. Det är då viktigt för revisorerna att vid risk och väsentlighetsanalysen göra en karta över vilka nämnder det finns i kommunen, vad bedriver respektive nämnd för verksamhet och i vilken form bedrivs verksamheten? Revisionen ska granska all verksamhet som nämnden ansvarar för och finansierar. Externa utförare är dock inte någon del av revisorernas granskningsobjekt, varför granskningen i huvudsak måste gå via nämndens styrning, uppföljning och kontroll.

Lena Salomon: Berättar om hur ett upplägg av granskning av entreprenadutsatt verksamhet kan se ut. Granskningen består av tre delar där den första är själva upphandlingen. Revisorerna gör en bedömning av huruvida upphandling av entreprenadutsatt verksamhet gjorts på ett tillfredsställande sätt. Det andra steget är att fokusera på entreprenadavtalen och bedöma om dessa uppfyller de grundläggande krav som kan ställas på ett avtal. Den tredje delen av granskningen fokuseras på om ansvarig nämnd har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av verksamhet på entreprenad.

Debatten efter handlade till stor del om huruvida det är önskvärt att skriva in i entreprenadavtalen att revisionen har rätt till insyn. Den sammanfattande slutsatsen blev dock att det viktigaste är att nämnden när de tecknar avtal förväntar sig om att kommunen har rätt till information och insyn. Det är viktigt att jobba i förprocesserna för hur huvudmannen brustit och tecknar ett bristfälligt avtal, blir det problem i efterhand då varken de själva eller revisionen har rätt till insyn.

HELSINGBORG

8. Revisionsarbete ur ett EU-perspektiv med Lars Heikensten, ledamot av den Europeiska Revisionsrätten

Lars Heikensten inledde med att redogöra för EU:s budget, vilka intäkterna och kostnaderna är samt dess utveckling över tiden. De senaste 10-15 åren har EU:s utgifter som andel av EU:s BNP minskat. EU:s organisation i kombination med de nationella systemen utgör en komplex organisation att revidera. Områden som mest består centralt placerad administration är hanterbar, det är däremot svårare för områden som strukturpolitik, jordbruksstöd och bistånd. Det är finns också en problematik i att Europaparlamentet bara använder pengar och inte har något ansvar för medel gentemot medborgarna.

Revisionsrätten motsvarar Riksrevisionen på EU-nivå. En skillnad är dock uppdragsgivarna där Riksrevisionen har riksdagen, medan Revisionsrätten har både Europarådet och Europaparlamentet. Revisionsrätten består av ett kollegium med 27 ledamöter, en för respektive EU-land. Av ledamöterna har ca en tredjedel någon form av revisionsbakgrund, en tredjedel har varit politiker och en tredjedel har varit statstjänstemän inom olika områden. Ledamöterna föreslås av respektive lands regering, därefter utfrågas de av Europaparlamentet innan Miniserrådet tar beslut om att tillsätta dem.

Till sin hjälp i revisionsarbetet finns 800 anställda varav 300 är yrkesrevisorer. Revisionsrapporter författas av yrkesrevisorerna och beslutas av kollegiet. Ledamöterna och revisorerna är uppdelade i fyra olika sektorsgrupper.

Revisionsrätten har två huvuduppgifter. Den första är att ge en revisionsförklaring (DAS) ifråga om räkenskapernas tillförlitlighet och de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet (Redovisnings- & efterlevnadsrevision). Den andra delen är att granska ekonomisk hushållning och effektivitet och avge yttranden (Förvaltnings-/ effektivitetsrevision). Redovisningsrevisionen konkurrerar ut förvaltningsrevisionen eftersom redovisningsrevisionen kräver stora resurser och prioriteras. Det pågår dock en diskussion om hur Revisionsrätten arbetar, om man ska göra slumpvisa nedslag eller mer fokusera på att revidera system.

Resultatet av ett års revision tas fram till maj/juni året efter. Det delges då kommissionen som diskuterar det under sommaren. Årsrapporten offentliggörs sedan i november och då ingår kommissionens kommentarer till årets utfall. Vid senaste ansvarsprövningen lämnade Revisionsrätten för 14:e året i rad en tuff revisionsberättelse, trots detta beviljade parlamentet ansvarsfrihet för kommissionen. Det har dock belagts med ett antal villkor som kommissionen måste uppfylla.

Historiskt sett har framförallt i södra Europa lagligheten varit det centrala och ändamålsenligheten har fått stryka på foten. Ändamålsenligheten håller dock på att bli allt viktigare såväl i Revisionsrätten som i de nationella revisionerna. En risk inom Revisionsrätten är att det kompromissas för mycket när man är många som fattar konsensusbeslut. Det leder till att uttalanden ibland blir lite för försiktiga.

HELSINGBORG

9. Information om nationellt forum för förtroendevalda revisorer av vice ordförande i Starev Arne Hasselgren

Arne Hasselgren informerar om att ett nationellt forum för förtroendevalda revisorer i form av en intresseförening håller på att startas upp och ska fungera som ett komplement till stödet från SKL. Bildandet av ett nationellt forum har starkt stöd från finansdepartementet. Ambitionen är att forumet ska bildas under 2009 och det arbetas för en konferens där alla förtroendevalda revisorer i Sverige ska inbjudas.

10. Avslutning samt inbjudan till nästa års konferens

Ordförande för Helsingborgs stadsrevision Mikael Skoog lämnar symboliskt över en stafettpinne till Rune Björnström, vice ordförande i kommunrevisionen i Luleå, som ska arrangera konferensen nästa år. Rune Björnström berättar om det planerade programmet för konferensen som kommer att hållas i början av juni 2009.

Mikael Skoog tackar alla deltagare, talare och arrangörer för visat intresse och engagemang. Efter gemensam lunch avgick bussar för eftermiddagens rundtur i Helsingborgs Hamn samt information om vilka visioner som finns för utbyggnaden för södra Helsingborg. Cirka 80 konferensdeltagare deltog i besöken.

Helsingborg 2008-09-18

Vid anteckningarna

Marie Jakobsson
Kommunal yrkesrevisor